Utbildningsutskottets betänkande 1987/88:11

om anslag till centrala och regionala myndigheter på skolområdet (prop. 1987/88:100, bil. 10 delvis)

UbU
1987/88:11

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1987/88:100 (utbildningsdepartementet) under punkterna B 1. Skolöverstyrelsen, B 2. Länsskolnämnderna, B 3. Stöd för utveckling av skolväsendet, B 4. Statens institut för läromedel, B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel jämte motioner.

1. Skolöverstyrelsen

Regeringen har under punkt B 1 (s. 74–76) föreslagit att riksdagen till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 133 611 000 kr.

Motionerna

1987/88:Ub276 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skolöverstyrelsen bör ägna de handikappades utbildningsfrågor ökad uppmärksamhet och att det inom styrelsen bör finnas en sammanhållen enhet härför.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Sf273.

1987/88:Ub278 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen beslutar att inte ge bidrag till löntagarorganisationerna inom skolans område och därmed under anslaget B 1. Skolöverstyrelsen anslår 3 312 000 kr. mindre än vad regeringen har föreslagit.

1987/88:Ub816 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen beslutar att avskaffa det statliga bidraget till löntagarorganisationernas verksamhet med skolinformation,

4. att riksdagen beslutar att till B 1. Skolöverstyrelsen för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 130 167 000 kr.

Utskottet

I budgetpropositionen erinras om det pågående arbetet inom kommittén Beredningen om ansvarsfördelning och styrningen på skolområdet. Dess förslag, som senare kommer att läggas till grund för en särskild proposition

till riksdagen, kan enligt föredragande statsrådet få konsekvenser för SÖ:s roll och verksamhet.

Under anslaget Skolöverstyrelsen finns bl.a. en anslagspost Bidrag till löntagarorganisationer, vilken beräknas till 3 444 000 kr. Medlen fördelas av skolöverstyrelsen (SÖ) mellan löntagarorganisationerna som bidrag till deras verksamhet med skolinformation, utbildningsinformation och rekrytering av handledare.

I motion 1987/88:Ub278 (fp) behandlas vissa anslagsfrågor med anledning av regeringens förslag i budgetpropositionen. Beträffande *bidraget till löntagarorganisationerna* föreslås att det avvecklas och att en besparing görs av 3 312 000 kr., vilket motsvarar anslagsbeloppet under innevarande budgetår (yrkande 3). I motion 1987/88:Ub816 framförs likaså kravet på en avveckling av nämnda bidrag (yrkande 3) – en minskning av anslaget B 1. Skolöverstyrelsen med 3 444 000 kr. (yrkande 4).

Utskottet anser att bidraget till löntagarorganisationerna kan motiveras med hänsyn till det ökade samarbetet mellan skolan och näringslivet. Reformverksamhet på de yrkesinriktade linjerna inom gymnasieskolan förutsätter bl.a. goda kontakter mellan företrädare för de enskilda skolenheterna och företrädare för de anställda vid de företag som bl.a. upplåter praktikplatser för eleverna och ansvarar för den arbetsplatsförlagda utbildningen. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 och 1987/88:Ub816 yrkande 3, båda delvis.

Beträffande *anslagsbeloppet* har utskottet inget att erinra mot medelsberäkningen i övrigt. Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till budgetpropositionen och med avslag på motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 och 1987/88:Ub816 yrkande 3, båda delvis, samt motion 1987/88:Ub816 yrkande 4 till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 133 611 000 kr.

I motion 1987/88:Ub276 (m) yrkande 1 anförs att det bör finnas en *enhet för handikappades utbildningsfrågor inom SÖ*. Likaså bör länsskolnämnderna ha en mer pådrivande roll när det gäller de handikappades utbildning.

Utskottet vill erinra om att SÖ:s och länsskolnämndernas uppgifter regleras i förordningen (1981:1371) med instruktion för den statliga skoladministrationen. En stor del av ansvaret för handikappfrågorna har efter beslutet om den nya statliga skoladministrationen flyttats över från SÖ till länsskolnämnderna. En avsevärd kompetens har successivt byggts upp där för dessa frågor. Enligt vad utskottet har erfarit arbetar ungefär en fjärdedel av nämndernas personal med handikappfrågor. Utskottet vill vidare peka på att SÖ numera arbetar enligt en programorganisation. Ett samordningsansvar för alla handikappfrågor har dock lagts på avdelningen för obligatorisk utbildning (O-avdelningen). Syftet därmed är att underlätta samarbetet samt kunskaps- och erfarenhetsutbytet på handikappområdet inom SÖ. Utskottet vill erinra om att elever med olika slag av handikapp numera får, med få undantag, sin utbildning inom ramen för det allmänna skolväsendet. Det är också där man måste finna former, arbetsmetoder och modeller som underlättar skolgången för de handikappade. För att detta skall bli möjligt

bör aspekter som rör utbildning för människor med handikapp finnas med i all planering och utveckling. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub276 yrkande 1.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *bidraget till löntagarorganisationerna*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 och 1987/88:Ub816 yrkande 3, båda delvis,

2. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 och 1987/88:Ub816 yrkande 3, båda delvis, samt motion 1987/88:Ub816 yrkande 4 till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 133 611 000 kr.,

3. beträffande *enhet för handikappades utbildningsfrågor inom SÖ*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub276 yrkande 1.

2. Länsskolnämnderna

Regeringen har under punkt B 2 (s. 76–78) föreslagit att riksdagen till Länsskolnämnderna för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 147 986 000 kr.

Motionerna

1987/88:Ub320 av Birthe Sörestedt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resursfördelningen till länsskolnämnderna i storstadslänen.

1987/88:Ub366 av Görel Thurdin (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om erforderlig organisationsnivå på de små länsskolnämnderna.

1987/88:Ub803 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jämställdhetsansvariga.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A801.

1987/88:Ub816 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen beslutar att till B 2. Länsskolnämnderna för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 144 986 000 kr.

Utskottet

I två motioner behandlas *resursfördelningen till länsskolnämnderna*. Den första motionen, 1987/88:Ub320 (s), uppmärksammar länsskolnämndernas situation i de tre storstadslänen (Stockholms län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län). Motionärerna anför att personalresurserna vid länsskolnämnderna i dessa län endast utgör ca 19 % av de totala personalresurserna i landet, medan befolkningsandelen i de tre storstadslänen motsvarar ca 35 % av landets befolkning. Till följd av de knappa personalresurserna

kan enligt motionärerna dessa nämnder inte genomföra sin aktiva tillsyn på ett tillfredsställande sätt. En omprioritering inom givna anslagsramar föreslås till förmån för de tre storstadslänen. I den andra motionen, 1987/88:Ub366 (c), ges exempel på organisatoriska problem vid en mindre länsskolnämnd (Västernorrlands län) till följd av knappa ekonomiska resurser. Motionärerna anser att regering och riksdag bör fastställa en miniminivå för en myndighetsorganisation utifrån de krav som ställs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (yrkande 1).

Enligt vad utskottet erfarit görs en fördelning av resurserna för länsskolnämnderna efter principer som SÖ och länsskolnämnderna tagit fram i samråd. Därvid sammanvägs olika faktorer som t.ex. långa och korta reseavstånd, få och många elever inom länet etc. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub320 och 1987/88:Ub366 yrkande 1.

I motion 1987/88:Ub816 (m) yrkande 5 föreslås generellt vissa reduceringar av anslag som avser administrativa delar av statlig verksamhet. Genom en fortsatt rationalisering av de administrativa uppgifterna vid länsskolnämnderna anser motionärerna att *anslagsbeloppet* till länsskolnämnderna bör reduceras med 3 milj.kr. i förhållande till förslaget i budgetpropositionen.

För att råda bot på det ansträngda finansiella läget tillämpas sedan några år ett system med generella besparingar på myndigheternas förvaltningsanslag, s.k. huvudförslag. Genom den generella anslagsminskningen om två procent åläggs länsskolnämnderna en besparing om närmare 3,3 milj.kr. enligt föredragande statsrådet. Utskottet anser att ytterligare besparingar svårligen kan klaras av under ett budgetår utan att väsentliga uppgifter som t.ex. det pedagogiska stödet till handikappade elever drabbas. Utskottet har i övrigt inget att invända mot föredragande statsrådets medelsberäkning under det nu behandlade anslaget. Riksdagen bör således med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 5 till anslaget Länsskolnämnderna för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 147 986 000 kr.

I motion 1987/88:Ub803 (fp) yrkande 1, som behandlar jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet, föreslås bl.a. att det bör finnas en *jämställdhetsansvarig vid varje länsskolnämnd*. Tanken är att en särskild person skall vara samordnare och kunna ge skolorna råd och stöd i jämställdhetsfrågor.

Utskottet vill erinra om att ett motsvarande yrkande behandlades av utskottet under hösten 1987 (UbU 1987/88:3, s. 9). Utskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till att all personal vid länsskolnämnden i sin verksamhet skall känna ansvar för jämställdhetsfrågor. En ordning enligt motionärernas förslag skulle kunna få en effekt motsatt den önskade. Utskottet har i den nu aktuella frågan inte ändrat uppfattning, varför motion 1987/88:Ub803 yrkande 1 avstyrks.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *resursfördelningen till länsskolnämnderna*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub320 och 1987/88:Ub366 yrkande 1,

2. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 5 till *Länsskolnämnderna* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 147 986 000 kr.,

3. beträffande *jämställdhetsansvarig vid varje länsskolnämnd*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub803 yrkande 1.

3. Stöd för utveckling av skolväsendet

Regeringen har under punkt B 3 (s. 78–81) föreslagit att riksdagen till Stöd för utveckling av skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 49 188 000 kr.

Motion

1987/88:Ub816 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen beslutar att avskaffa bidraget till kommunernas skolutveckling samt att till B 3. Länsskolnämndernas utvecklingsstöd för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av 34 188 000 kr.

Utskottet

Detta anslag benämndes tidigare Länsskolnämndernas utvecklingsstöd. De medel som innevarande budgetår anvisas under anslaget B 2. Länsskolnämnderna för anlitande av expertis inom skilda sakområden bör enligt föredragande statsrådet överföras till förevarande anslag och där sammanföras med anslagspost 1 med rubriceringen Regional verksamhet till stöd för utveckling av skolväsendet.

Föredragande statsrådet understryker behovet av miljöundervisning i grundskolan och pekar på den verksamhet som för närvarande pågår med särskilda miljöresurspersoner knutna till länsskolnämnderna. Hittills har inga särskilda ekonomiska resurser avsatts för detta ändamål. Föredragande statsrådet anser dock att länsskolnämnderna nu bör tillföras medel under detta anslag motsvarande 3 milj.kr.

Det *regionala stödet till lokal skolutveckling* i kommunerna, som ingår i två anslagsposter under förevarande anslag, har enligt motion 1987/88:Ub816 inte givit det resultat som avsågs när bidragen infördes. De bör därför avskaffas. Anslaget till Stöd för utveckling av skolväsendet bör således reduceras med 15 milj.kr. till 34 188 000 kr. (yrkande 6).

Enligt utskottets uppfattning är stödet till det lokala utvecklingsarbetet av stor betydelse för de enskilda skolenheterna. Syftet med dessa bidrag är att vidareutveckla skolverksamheten på det lokala planet i linje med de mål som såväl läroplanen för grundskolan (Lgr 80) som läroplanen för gymnasieskolan uppställt. Länsskolnämnden bör därvid i varje län ha en stor roll som samordnare och inspirationskälla. Den kompensation, som sedan ett par år tillbaka utgått till vissa kommuner för deras relativt sett högre kostnader för lärares deltagande i fortbildning i högskolan, bör även fortsättningsvis kunna utgå från detta anslag. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis.

Beträffande medelsberäkningen i övrigt har utskottet inte något att erinra. Den kraftiga reducering av anslaget som föreslagits i motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis kan utskottet enligt vad som anförts ovan inte ställa sig bakom. Beträffande *anslagsbeloppet* föreslår därför utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis, till Stöd för utveckling av skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar 49 188 000 kr.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *regionalt stöd till lokal skolutveckling*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis,

2. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis till *Stöd för utveckling av skolväsendet* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 49 188 000 kr.

4. Statens institut för läromedel

Regeringen har under punkt B 4 (s. 82–84) föreslagit att riksdagen till Statens institut för läromedel för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 20 225 000 kr.

Motionerna

1987/88:Ub226 av Margareta Persson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av läromedelsförsörjningen för synskadade elever.

1987/88:Ub260 av Stina Gustavsson och Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om läromedelsförsörjningen för synskadade elever.

1987/88:Ub282 av Margareta Andrén och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en översyn sker av läromedelsförsörjningen för synskadade elever.

1987/88:Ub295 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen vidtar omedelbara åtgärder för att förbättra läromedelsförsörjningen för synskadade elever.

1987/88:Ub336 av Elisabeth Fleetwood och Gunnel Liljegren (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om läromedel till synskadade.

1987/88:Ub370 av Ulla Orring m.fl. (fp,m,c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen framförts om ett tekniskt-pedagogiskt resurscenter lokaliserat till Umeå för personer med begåvningshandikapp och/eller funktionshinder.

1987/88:Ub816 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen beslutar att till B 4. Statens institut för läromedel för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 10 225 000 kr.

Under anslaget föreslås extra resurser till ett antal ändamål, bland vilka kan nämnas medel för två tjänster för dataprogramutveckling för handikappade, inventarier och utrustning för handikappenheterna inom statens institut för läromedel (SIL), dataterminal för punktskrift och expertismedel för bl.a. produktionen av lexikon för invandrarundervisningen (Lexin).

Statens institut för läromedelsinformation och de fyra rikscentralerna för pedagogiska hjälpmedel för handikappade (RPH-HÖR i Örebro, RPH-RH i Göteborg, RPH-SYN i Solna och RPH-SÄR i Umeå) har slagits samman och utgör sedan den 1 juli 1987 en myndighet. SIL består av fem enheter och ett centralt kansli. Fyra av enheterna motsvarar de tidigare nämnda rikscentralerna (RPH), medan den femte svarar för läromedel för minoritets- och invandrarundervisningen. För SIL gäller förordningen (1987:578) med instruktion för statens institut för läromedel.

I fem motioner, nämligen 1987/88:Ub226 (s), 1987/88:Ub260 (c), 1987/88:Ub282 (fp), 1987/88:Ub295 (vpk) och 1987/88:Ub336 (m) behandlas *läromedelsförsörjningen för synskadade elever*. Samtliga motioner tar i huvudsak upp två områden i sin kritik över läromedelsförsörjningen. För det första anser motionärerna att kvaliteten på läromedlen inte är tillfredsställande. Punktskriftsläsande elever får t.ex. ofta nöja sig med läromedel på kassett i sådana ämnen som språk och ekonomi. För det andra händer det inte alltför sällan – enligt motionärerna – att läromedlen kommer så sent på läsåret att eleverna inte kan följa studiegången i takt med klasskamraterna. Slutligen vänder sig motionärerna mot den nya organisationen och anser att RPH-SYN i Solna borde vara knuten till Tomteboda resurscenter. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna enligt motionerna 1987/88:Ub226, 1987/88:Ub260 och 1987/88:Ub336. I motion 1987/88:Ub282 begärs en översyn av läromedelsförsörjningen för synskadade elever och i motion 1987/88:Ub295 begärs att regeringen vidtar omedelbara åtgärder för att förbättra läromedelsförsörjningen för synskadade elever.

Enligt vad utskottet erfarit är behovstäckningen beträffande läromedel för synskadade elever mycket god i förhållande till andra handikappgrupper i samhället. Detta framgår av den statistik som SIL tagit fram i sin analys av de största bristområdena för läromedel. Beträffande läromedelsproduktionen inom SIL prioriteras de synskadade eleverna i grundskolan, vilket innebär att alla elever får punktböcker om så önskas. I gymnasieskolan får alla elever alltid läroböcker i matematik, fysik, kemi, tekniska ämnen och främmande språk på punktskrift. I övriga ämnen får eleverna talbok. Beträffande leveranstiderna har utskottet erfarit att beställda titlar i mycket stor utsträckning levereras före skolstart under förutsättning att beställningarna är gjorda före april månads utgång. Genom förbättrad information och goda kontakter mellan elever/lärare och SIL/RPH-SYN bör enligt utskottets mening leveransproblem på grund av sena och ofullständiga beställningar kunna elimineras. Utskottet utgår från att nya ADB-baserade hjälpmedel inom SIL skall kunna rationalisera verksamheten ytterligare och höja servicenivån till de synskadade eleverna. Beträffande de anförda synpunkterna på organisationsfrågan för RPH-SYN finner utskottet ingen anledning

att förorda ett annat huvudmannaskap. Eftersom RPH-SYN och Tomteboda resurscenter har sina lokaler i närheten av varandra utgår utskottet från att ett nära samarbete bör kunna ske på såväl det pedagogiska som det läromedelstekniska området. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub226, 1987/88:Ub260, 1987/88:Ub282, 1987/88:Ub295 och 1987/88:Ub336.

I motion 1987/88:Ub370 (fp, m, c) ges exempel på datorteknikens betydelse för utvecklingen av olika hjälpmedel för begåvningshandikappade elever. Motionärerna föreslår att ett *resurscenter för personer med begåvningshandikapp* inrättas och lokaliseras till Umeå. Motionärerna anser att det i dag saknas möjligheter för lärare, behandlingspersonal, föräldrar och andvändare att på *ett* ställe få adekvat information i vad gäller hjälp och läromedel för begåvningshandikappade. Ett särskilt resurscenter bör, anser motionärerna, snarast byggas upp. Förutsättningarna för en lokalisering av ett sådant resurscenter till Umeå anses vara gynnsamma. Där finns bl.a. rikscentralen för psykiskt utvecklingsstörda (RPH-SÄR), en hjälpmedelscentral med huvudansvar för sjukvårdsregionen och en regioninstitution för gravt rörelsehindrade barn och ungdomar.

I inledningen till årets budgetproposition behandlas dataundervisningen i skolan. Föredragande statsrådet anför bl.a. att den allmänna kunskapsnivån när det gäller handikapp och datateknik för närvarande är låg. Goda kunskaper hos lärare om vad datateknik kan betyda för handikappade måste utvecklas. Mot denna bakgrund föreslås bl.a. att särskilda resurser ges för en pedagogisk ledningsförstärkning på dataområdet i specialskolan (anslaget B 15. Specialskolan m.m.). Statsbidrag till investeringar i datorutrustning föreslås vidare för specialskolan och även för särskolan – en skolform som tidigare inte erhållit statsbidrag till datorutrustning (se vidare under anslagen B 16. Specialskolan m.m.: Utrustning m.m. och B 17. Bidrag till driften av särskolor m.m.). Därutöver föreslås att ett särskilt stöd bör anvisas till centrala insatser för utvecklingen av datatekniken i undervisningen för handikappade elever och för elever med särskilda behov. Föredragande statsrådet anser att bl.a. SIL bör ha ansvaret för försöksverksamhet och utvecklingsarbete på området.

Utskottet konstaterar mot bakgrund av vad som anförts i budgetpropositionen att SIL och RPH-centralerna för närvarande är inne i ett intensivt skede i vad gäller utvecklingen av tekniska hjälpmedel med datorteknikens hjälp för flera handikappgrupper. RPH-SÄR i Umeå medverkar därvid i ett särskilt projekt beträffande datorbaserade läromedel tillsammans med Handikappinstitutet. Utskottet har erfarit att en av de två nya tjänster för dataprogramutveckling för handikappade som föreslås i budgetpropositionen är avsedd att inrättas vid RPH-SÄR i Umeå. Mot denna bakgrund och med hänsyn till SIL:s samordnande ansvar för försöks- och utvecklingsarbetet finns det enligt utskottets uppfattning ingen grund för att bygga upp ett särskilt sidoordnat resurscenter för begåvningshandikappade elever. Utskottet avstyrker därför motion 1987/88:Ub370.

Beträffande *anslagsbeloppet* föreslås i motion 1987/88:Ub816 (m) yrkande 7 ett förslagsanslag av 10 225 000 kr., vilket innebär en reducering med 10

milj.kr. i förhållande till budgetpropositionens förslag. Som motivering till reduceringen anförs att verksamheten vid SIL kan begränsas till insatser för utveckling av läromedel för handikappade och för vissa mindre elevgrupper.

Med hänvisning till SIL:s allt större samordnande funktion beträffande flera nya utvecklingsområden för bl.a. handikappade elever ser utskottet ingen möjlighet att reducera den i budgetpropositionen förordade medelstilldelningen. Då utskottet inte har något att erinra mot medelsberäkningen i övrigt föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 7 till SIL för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 20 225 000 kr.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *läromedelsförsörjningen för synskadade elever*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub226, 1987/88:Ub260, 1987/88:Ub282, 1987/88:Ub295 och 1987/88:Ub336,

2. beträffande *resurscenter för personer med begåvningshandikapp*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub370,

3. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 7 till *Statens institut för läromedel* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 20 225 000 kr.

5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. Stöd för produktion av läromedel

Regeringen har under punkt B 5 (s. 84–85)

dels föreslagit riksdagen

1. att till Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av 10 292 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle

2. att ta del av vad som i propositionen anförts om produktionen av Lexin.

Vidare har regeringen under punkt B 6 (s. 86–87) föreslagit riksdagen

1. att medge att förhandsbesked om statsbidrag till Stöd för produktion av läromedel får lämnas i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. att till Stöd för produktion av läromedel för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av 4 411 000 kr.

Motionerna

1987/88:Ub376 av Alf Svensson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett utvecklingsprojekt avseende lexikon på "de nya marknadernas språk" och på vissa invandrar- och minoritetsspråk.

1987/88:Ub816 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

8. att riksdagen beslutar att de två anslagen B 5. och B 6. sammanslås till ett anslag benämnt Stöd för utveckling och produktion av läromedel m.m. samt att till detta ändamål för budgetåret 1988/89 anvisas ett reservationsanslag av 14 703 000 kr.

Riksdagen bemyndigade vid föregående års riksmöte regeringen att för statens räkning godkänna avtal med förlag om *produktion av Lexin* (UbU 1986/87:10, rskr. 1986/87:145). Regeringen uppdrog därför åt SIL att uppta erforderliga förhandlingar för att få till stånd ett avtal mellan staten och ett förlag om det totala produktionsansvaret för Lexin. SIL har redovisat att SIL inte godtagit det enda anbud som lämnats avseende produktionen av Lexin.

I syfte att genomföra utvecklingsarbete beträffande produktion av läromedel inom dataområdet för främst handikappade elever, för att producera läromedel för flerhandikappade och i vissa ämnen i gymnasieskolan samt för produktion av Lexin föreslår föredragande statsrådet att 1,9 milj.kr. förs över till detta anslag från anslaget B 6. Stöd för produktion av läromedel.

I motion 1987/88:Ub376 (c) yrkande 4 framhålls behovet av språkkunnig personal både inom landet och i kontakterna med andra länder, t.ex. i biståndsprojekt, i exportindustrin och inom utrikesförvaltningen. Därvid är "de nya marknadernas språk" – arabiska, kinesiska, japanska, afrikanska språk etc. – viktiga för svensk personal. Motionären föreslår att det s.k. Lexinprojektet bör utvidgas till att avse flera språk än vad som är planerat.

Utskottet vill hänvisa till vad som ovan anförts om dels ansvaret för produktionen av Lexin, dels överföringen av resurser från anslaget B 6 för att bl.a. producera nämnda lexikon. Enligt utskottets mening måste produktionen av ett lexikon av detta slag i första hand tillgodose invandrarundervisningens behov. De mest frekventa invandrarspråken bör därvid prioriteras. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub376 yrkande 4.

Utskottet har inte något att erinra mot vad som i propositionen anförts om produktionen av Lexin.

I motion 1987/88:Ub816 (m) yrkande 8 delvis föreslås en *sammanslagning av de båda anslagen B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel.* Det nya anslaget bör benämnas "Stöd för utveckling och produktion av läromedel".

Utskottet vill peka på att anslaget B 6. Stöd för produktion av läromedel är avsett som *bidrag för extern produktion av läromedel inom olika bristområden*, medan anslaget B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. i första hand avser SIL:s egen produktion. Vidare tillämpas beträffande anslaget B 6 ett system med förhandsbesked och planeringsramar för den närmaste fyraårsperioden. Med hänvisning till dessa förhållanden avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis.

Beträffande *anslagsbeloppen* föreslås i motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis att riksdagen anvisar ett reservationsanslag av 14 703 000 kr.

Med hänvisning till att utskottet i det föregående avstyrkt förslag om en sammanslagning av anslagen B 5 och B 6 och då utskottet inte har något att erinra mot medelsberäkningen i övrigt föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis till Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 10 292 000 kr. samt till

Stöd för produktion av läromedel anvisar ett reservationsanslag av 4 411 000 kr.

Riksdagen föreslås vidare medge att *förhandsbesked om statsbidrag till stöd för produktion av läromedel* får lämnas i enlighet med vad som förordats i budgetpropositionen.

Utskottet tillstyrker att riksdagen lämnar regeringen det begärda bemyndigandet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *produktionen av Lexin*

att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub376 yrkande 4 utan erinran lägger till handlingarna vad som förordats i proposition 1987/88:100,

2. beträffande *sammanslagning av de båda anslagen B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis,

3. beträffande *anslagsbeloppen*

dels under punkt B 5

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis till *Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 10 292 000 kr.,

dels under punkt B 6

att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och med avslag på motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis till *Stöd för produktion av läromedel* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 4 411 000 kr.,

4. beträffande *förhandsbesked om visst statsbidrag*

att riksdagen medger att *förhandsbesked om statsbidrag till stöd för produktion av läromedel* får lämnas i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100.

Stockholm den 3 mars 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ylva Annerstedt (fp), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Larz Johansson (c), Kerstin Keen (fp) och Bo Hammar (vpk).

1. Bidraget till löntagarorganisationerna (punkt 1, mom. 1)

Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Kerstin Keen (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "båda delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den verksamhet som finansieras med de under anslagsposten Bidrag till löntagarorganisationer uppförda medlen bör kunna bedrivas utan statliga bidrag. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 och 1987/88:Ub816 yrkande 3, båda delvis.

dels att moment 1 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *bidraget till löntagarorganisationerna*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 och 1987/88:Ub816 yrkande 3, båda delvis, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Anslagsbeloppet (punkt 1, mom. 2)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Kerstin Keen (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar med "Beträffande *anslagsbeloppet*" och slutar med "av 133 611 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt en avveckling av bidraget till löntagarorganisationer. Då utskottet i övrigt inte har något att erinra mot föredragande statsrådets medelsberäkning finner utskottet att medelsbehovet under förevarande anslag bör beräknas till 130 167 000 kr. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub816 yrkandena 3 delvis och 4 samt med anledning av proposition 1987/88:100 till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 130 167 000 kr.

dels att moment 2 i utskottets hemställan i punkt 1 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub278 yrkande 3 delvis och 1987/88:Ub816 yrkandena 3 delvis och 4 samt med anledning av proposition 1987/88:100 till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 130 167 000 kr.,

3. Anslagsbeloppet (punkt 2, mom. 2)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "För att" och slutar med "av 147 986 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att föredragande statsrådet vid sina beräkningar har utgått från ett huvudförslag som innebär en minskning av anslaget med 2% motsvarande 3 285 000 kr. Utskottet anser för sin del att rationaliseringsutrymmet inom länsskolnämnderna bör vara betydligt större, varför anslagsbeloppet kan reduceras ytterligare. Riksdagen bör därmed med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 5 och med anledning av proposition 1987/88:100 till anslaget Länsskolnämnderna för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 144 986 000 kr.

dels att moment 2 i utskottets hemställan i punkt 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 5 och med anledning av proposition 1987/88:100 till *Länsskolnämnderna* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 144 986 000 kr.,

4. Jämställdhetsansvarig vid varje länsskolnämnd (punkt 2, mom. 3)

Ylva Annerstedt och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågor som avser skolans medverkan i arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män. Utskottet har därvid bl.a. hänvisat till läroplanens formuleringar. Länsskolnämnderna har därvid en viktig roll när det gäller arbetet med att sprida kunskap om intentionerna i läroplanerna. Beträffande jämställdhetsarbetet anser utskottet att det vore till fördel om varje länsskolnämnd inom sig utsåg en jämställdhetsansvarig, som kunde ge de lokala skolmyndigheterna stöd och råd i jämställdhetsarbetet. Självfallet skall jämställdhetssträvandena genomsyra arbetet för all personal vid nämnden. Att en person ges huvudansvaret innebär dock att någon också får överblick över de samlade insatserna i länet och också ser var ytterligare initiativ kan behövas. Vad utskottet nu anfört om jämställdhetsfrågorna i skolan bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub803 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan i punkt 2 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *jämställdhetsansvarig vid varje länsskolnämnd*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub803 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Regionalt stöd till lokal skolutveckling (punkt 3, mom. 1)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "yrkande 6 delvis" bort ha följande lydelse:

Det regionala stödet till lokal skolutveckling har enligt utskottets uppfattning inte gett resultat i paritet med insatta resurser. Därför bör förevarande anslag enligt förslaget i motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 utan större men för den lokala skolutvecklingen kunna minskas med 15 000 000 kr. Detta bör

riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan i punkt 3 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *regionalt stöd till lokal skolutveckling*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Anslagsbeloppet (punkt 3, mom. 2)

Under förutsättning av bifall till reservation 5

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Beträffande medelsberäkningen" och på s. 6 slutar med "anvisar 49 188 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående konstaterat att det regionala stödet till lokal skolutveckling i kommunerna inte har gett avsedda resultat och att därför förevarande anslag kan minskas med 15 milj kr. Då utskottet i övrigt inte har något att erinra mot vad som förordats i budgetpropositionen föreslås att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis och med anledning av proposition 1987/88:100 till anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 34 188 000 kr.

dels att moment 2 i utskottets hemställan i punkt 3 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 6 delvis och med anledning av proposition 1987/88:100 till *Stöd för utveckling av skolväsendet* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 34 188 000 kr.,

7. Anslagsbeloppet (punkt 4, mom. 3)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "av 20 225 000 kr." bort ha följande lydelse:

SIL:s utvecklingsarbete i vad gäller läromedel av olika slag bör enligt utskottets uppfattning inriktas på att tillgodose behovet för de elevgrupper, för vilka den ordinarie läromedelsmarknaden inte motsvarar efterfrågan bl.a. på grund av att vissa läromedel kräver stora utvecklingskostnader som inte kan bäras av enskilda företag. En sådan koncentration av SIL:s verksamhet bör kunna leda till en besparing, varför anslaget bör reduceras med 10 milj.kr. och utgå som ett förslagsanslag av 10 225 000 kr.

dels att moment 3 i utskottets hemställan i punkt 4 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 7 och med anledning av proposition 1987/88:100 till *Statens institut för läromedel* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 10 225 000 kr.

8. Sammanslagning av de båda anslagen B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel (punkt 5, mom. 2)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet vill peka" och slutar med "yrkande 8 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de båda anslagen B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel bör slås samman till ett anslag som benämns "Stöd för utveckling och produktion av läromedel".

dels att moment 2 i utskottets hemställan i punkt 5 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *sammanslagning av de båda anslagen B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Anslagsbeloppen (punkt 5, mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 8

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Med hänvisning" och på s. 11 slutar med "av 4 411 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt att de båda anslagen B 5. Utvecklingsinsatser på läromedelsområdet m.m. och B 6. Stöd för produktion av läromedel slås samman till ett anslag benämnt "Stöd för utveckling och produktion av läromedel". Utskottet föreslår att riksdagen anvisar ett reservationsanslag av 14 703 000 kr. under det nya anslaget vilket motsvarar anslagen B 5 och B 6 i budgetpropositionen. Riksdagen bör således bifalla motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis.

dels att moment 3 i utskottets hemställan i punkt 5 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *anslagsbeloppen*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub816 yrkande 8 delvis och med anledning av proposition 1987/88:100 till *Stöd för utveckling och produktion av läromedel* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 14 703 000 kr.,

gotab Stockholm 1988 14793